

9.12.2019

Helsingin kaupunginmuseon lausunto asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta osoitteessa Tukholmankatu 10, Meilahti tontti 526/3

HEL 2018-010678 T 10 03 03

Helsingin kaupunginmuseo on tutustunut asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan koskien Tukholmankatu 10:ssä sijaitsevaa entistä sairaanhoitajaopistoa ja lausuu asiassa perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Meilahden Paciuksenkadun ja Tukholmankadun risteyksessä, osoitteessa Tukholmankatu 10 yleisten rakennusten tontilla tutkitaan olemassa olevien rakennusten uutta käyttöä asuin- ja toimitiloina sekä lisärakentamisen mahdollisuuksia. Osoitteessa sijaitsee entinen sairaanhoito-opisto. Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 2006 alue on merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi. Rakennus on suojeltu kaavassa sr-1 -merkinnällä. Suojelumääräyksen mukaan rakennus on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Rakennusta tai sen osaa ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia lisärakentamis-, korjaus- tai muutostöitä, jotka tarvelevät rakennuksen arvoa tai tyyliä. Alueella on myös istutettava tai luonnonmukaisena säilytettävä alueen osa. Kaupunkikuvallisesti arvokas puusto ja avokallio on säilytettävä.

Voimassa olevassa Helsingin yleiskaavassa (2016) alue on merkitty kantakaupunkialueeksi C2: Keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettava kantakaupungille ominaisen, toiminnallisesti monipuolisen ja sekoittuneen rakenteen säilyminen sekä liike- ja toimitilojen riittävä määrä. Käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Aluetta kehitetään kestävien kulkumuotojen, erityisesti kävelyn ja pyöräilyn, ehdoilla. Kaupunkibulevardeihin rajautuvilla alueilla korttelitehokkuus tulee olla pääsääntöisesti yli 1,8 ja keskeisten katujen varsilla kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Lisäksi aluetta sivuaa idässä baanaverkko ja pohjoisessa pikaraitiotie.

9.12.2019

Suunnittelualaue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY 2009 kohteisiin Meilahden sairaala-alue. Helsingin yliopistollisen keskussairaalan suurkortteli Meilahdessa on yksi Suomen sairaalarakentamisen avainkohteista. Alue on rakennushistoriallisesti ja arkkitehtonisesti monipuolinen, vaihteittain rakennettu erityisklinikkojen kokonaisuus. Se kuvastaa sairaalarakentamisen suunnitteluperiaatteita sekä sairaanhoidon ja lääketieteen opetuksen kehitystä 1900-luvun alusta nykypäivään saakka.

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan suurkortteli Meilahdessa on yksi Suomen sairaalarakentamisen avainkohteista. Rakennushistoriallisesti ja -taiteellisesti monipuolinen, vaihteittain rakennettu erityisklinikkojen kokonaisuus kuvastaa sairaalarakentamisen suunnitteluperiaatteita sekä sairaanhoidon ja lääketieteen opetuksen kehitystä 1900-luvun alusta aina 2000-luvulle. Alueen rakennuskanta on selkeälinjaista 1900-luvun modernismia. Myös alueen uusin arkkitehtuuri pohjautuu samaan selkeään muotokieleen ja on sovitettu luontevasti olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön.

Rakennuksen historiasta

Arkkitehtitoimisto Freese on laatinut rakennuksesta rakennushistoriaselvityksen vuonna 2015. Sairaanhoidajataropiston suunnitteli viipurilainen arkkitehti Uno Ullberg. Hän tuli Helsinkiin Lääkintöhallituksen rakennustoimiston arkkitehdiksi vuonna 1936. Tuolloin Ullberg oli toiminut yksityisarkkitehtina ja vuosina 1932–36 Viipurin kaupunginarkkitehtina. Lääkintöhallituksessa hän sai tehtäväkseen laatia Meilahden sairaala-alueen suunnitelman. Ullberg laatikin useita aluesuunnitelmaluonnoksia vuosina 1936–38. Aluetta suunniteltiin tuolloin vielä paviljonkisairaalaratkaisuun eli eri toiminnot sijoitettiin eri rakennuksiin. Myöhemmissä suunnitelmissa sairaala-arkkitehtuuri siirtyi kohti blokkisairaalan ideaa eli sairaalatoiminnot sijoitettiin monikerroksiseen rakennukseen, johon keskitettiin vuodeosastot ja tutkimus- ja toimenpidetilat yhteen. Samaan aikaan hän aloitti Lastenklinikan suunnittelun alueelle. Lastenklinitikka valmistui vuonna 1946, Ullbergin kuoleman jälkeen. Suunnitteluun oli rakennusvaiheessa kytketty arkkitehti Erkki Linnasalmi Lääkintöhallituksesta.

Ullberg teki sairaanhoidajataropiston rakennussuunnitelmat lääkitntöhallituksen rakennustoimistossa vuosina 1938–39. Rakennus valmistui vuoden 1940 lopulla, sillä rakennus haluttiin toteuttaa vuoden 1940 olympialaisia varten, jossa sen oli tarkoitus toimia naisurheilijoiden majoitustiloina. Talon sisustuksen suunnitteli arkkitehti Elli Ruth. Rakennus oli valmistuessaan Suomen ensimmäinen sairaanhoito-oppilaitokseksi suunniteltu rakennus. Meilahden sairaala-alueen luoteisnurkkaan val-

9.12.2019

mistunut opisto oli pohjakaavaltaan U:n muotoinen, etelään avautuva rakennus. Kaksi kahdeksankerroksista asuinsiipeä ja niiden väliin sijoitettu kaksi-kolmekerroksinen koulusiipi. Rakennuksen julkisivut olivat rapatut ja ilmeeltään pelkistetyt. Asuinsiipien pohjaratkaisuna oli keski-käytävä, jonka molemmin puolin sijoitettiin pieniä asuntoja opiskelijoille. Asunnot muutettiin vuosien mittaan opetustiloiksi ja toimistoiksi.

Kaupunginmuseon kanta

Asemakaavan muutoksen tavoitteena on tutkia rakennuksen uutta käyttöä asuin- ja toimitiloina sekä lisärakentamisen mahdollisuuksia. Kaupunginmuseo katsoo, että käyttötarkoituksen muutos asuinkäyttöön saattaa aiheuttaa rakennuksessa sellaisia välttämättömiä muutoksia, jotka eivät ole rakennuksen arvon ja alkuperäisen käyttötarkoituksen takia suotavia.

Sairaanhoitajaopisto on arkkitehtonisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävä rakennus ja se sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Paciuksenkadun ja Tukholmankadun kulmassa. Rakennus on säilyttänyt hyvin julkisivujensa alkuperäiset piirteensä ja tulee siten edelleen suojella asemakaavan muutoksessa sr-1-merkinnällä. Asemakaavassa tulee antaa tarkempia määräyksiä suojelusta. Uusi käyttötarkoitus tulee sovittaa rakennuksen ominaispiirteisiin ja säilyneisiin rakennusosiin.

Rakennuksessa tapahtuneet suurimmat muutokset ovat tapahtuneet sisätiloissa: muutokset ovat olleet tilojen käyttötarkoitusten muutoksia ja väliseinämuutoksia, merkittävimpänä muutoksena asuntolatilojen muutos toimistohuoneiksi ja opetustiloiksi. Parhaiten säilyneet tilat ovat sisäänkäyntiaula, luento- ja voimistelusalit ensimmäisessä kerroksessa ja nk. Mannerheim-sali C-siiven kolmannessa kerroksessa. Ne ovat säilyneet tilallisesti alkuperäisinä ja myös materiaaleiltaan. Samoin keskeinen tilallinen periaate eli keskikäytävä on säilynyt laajasti rakennuksessa. Näiden lisäksi hyvin säilyneitä tiloja ovat kolme pääportaikkoa lasiseinineen sekä portaikkojen alkuperäiset kaiteet ja mosaiikkibetoniset askelmat. Rakennuksessa on säilynyt jonkin verran kiinteää sisustusta kuten laaka- ja teräslasioviovia sekä vanhoja valaisimia. Ylimmissä kerroksissa on säilynyt kiinteitä komeroita, vaikka asuntolahuoneet on muutettu toimistoiksi. Säilyneet tilat ja tilasarjat tulee edelleen säilyttää ja ne tulee tulevissa korjauksissa kunnostaa restauroiden. Samoin tulee säilyttää säilynyt kiinteä sisustus.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyn lisärakentamisen mahdollisuuksien tutkimiseen museo suhtautuu varauksin. Museo voi ottaa asiaan kantaa vasta suunnitelmien kautta, mutta toteaa ennakoiden, että sairaanhoitajaopiston olemassa oleva massoittelu tulee säilyt-

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

9.12.2019

tää, samoin puistomainen osa Tukholmankadun ja Paciuksenkadun kulmassa kiviaitoineen. Pohjaratkaisultaan lähinnä U:n mallinen rakennus avautuu etelään eikä sen rakentaminen esimerkiksi umpinaiseksi ole mahdollista.

Helsingin kaupunginmuseolla ei ole Tukholmankatu 10 asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta muuta huomautettavaa.

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Postiosoite

PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin

+358 9 310 1060

Faksi

+358 9 310 36664

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

fi0680001200062637

Alv.nro

fi02012566